

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2002-4-36 (Önaraştırma)

Karar Sayısı : **02-46/563- 229**

Karar Tarihi : 1.8.2002

Dosya Konusu : **Bankacılık hizmetlerinin fiyatlandırılmasına dair Türkiye Bankalar Birliği Kararı'nın, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'a aykırı olduğu iddiası.**

A- TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. M. Tamer MÜFTÜOĞLU

Üyeler : Dr. Kemal EROL, İsmet CANTÜRK, Nejdet KARACEHENNEM, A. Ersan GÖKMEN, R. Müfit SONBAY, Kubilay ATASAYAR, Mustafa PARLAK, Prof. Dr. Zühtü AYTAÇ, Rıfki ÜNAL

B- RAPORTÖRLER: Oğuzkan GÜZEL, Hatice AKKAYA

C- ŞİKAYET EDEN: Turspor Turizm, Spor ve Gıda İşletmeleri A.Ş.
İnebey Cd. Özdiken Pasajı No: 46/19 16040 Bursa

D- HAKKINDA ÖNARAŞTIRMA YAPILANLAR

- Türkiye Bankalar Birliği
Nispetiye Cd. Akmerkez B3 Blok Kat: 13
80630 Etiler/İstanbul
- Türkiye'de faaliyette bulunan ticari bankalar

E- İDDİALARIN ÖZETİ: Şikayet dilekçesinde; 2002 yılının ilk iş gününde, Finansbank A.Ş.'nin Bursa Gıma şubesinde, Turspor Turizm, Spor ve Gıda İşletmeleri A.Ş. (Turspor)'nin vadesiz mevduat hesaplarından 21.000.000 TL tutarında meblağın mudiye haber verilmeksizin çekildiği, banka nezdinde yapılan araştırma sonucunda, işlemin dayanağının Türkiye Bankalar Birliği Yönetim Kurulu tarafından 26.12.2001 tarihinde alınan bir karar olduğunun öğrenildiği, bu durumun rekabet sınırlamasına yol açtığı belirtilerek konuya ilişkin soruşturma açılması talep edilmektedir.

F- DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 2.5.2002 tarih, 2053 sayı ile giren başvuru üzerine hazırlanan 17.5.2002 tarih, 2002-4-79/BN-02-OG sayılı İlk İnceleme Raporu, 28.5.2002 tarih, 02-32 sayılı Kurul toplantısında görüşülmüş ve 4054 sayılı Kanun'un 40/1. maddesi uyarınca 02-32/384-M sayı ile önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir.

İlgili karar uyarınca düzenlenen 23.7.2002 tarih 2002-4-36/ÖA-02-OG sayılı Önaraştırma Raporu 29.7.2002 tarih, REK.0.08.00.00/89 sayılı Başkanlık önergesi ile 02-46 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

G- RAPORTÖR GÖRÜŞÜ

İlgili Rapor'da;

- Şikayet konusu yapılan iddiaların 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun kapsamında ihlal oluşturmadığı, dolayısıyla herhangi bir işlem tesisine gerek bulunmadığı,

- Türkiye Bankalar Birliği'nin, bankaların serbest piyasa koşullarında kendi değerlendirmeleri ile oluşturacakları fiyatlara müdahale etmesinin 4054 sayılı Kanun çerçevesinde uygun olmayacağı hususunda bir kez daha bilgilendirilmesinin uygun olacağı,

görüşlerine yer verilmiştir.

H- İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

H.1. İlgili Pazar

H.1.1. İlgili Ürün Pazarı

Şikayetin konusunu bankaların müşterilerine sundukları bankacılık hizmetlerinin fiyatlandırılması oluşturmaktadır. Bankalar faaliyet alanlarına göre yapılan ana ayrıma göre ticari bankalar, kalkınma ve yatırım bankaları olarak ikiye ayrılmaktadırlar. Ticari bankalar ya da mevduat bankaları, geniş kitlelerden mevduat ve diğer isimler altında geri ödenmesi gereken fonlar (kaynaklar) kabul eden ve kendi hesabına kredi veren, çeşitli finansal hizmetler sunan, ekonomide kayıtsal para yaratan mali kurumlar ve girişimlerdir.

Ticari Bankaların sundukları finansal hizmetler aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- Mevduat kabulü ya da diğer borçlanma yolları ile kaynak (fon) sağlama.
- Ödünç verme, kredilendirme (ticari ve bireysel krediler); kabul, aval, garanti, teminat mektubu gibi gayri nakdi krediler verme.
- Kendi ya da müşteri hesabına para piyasası araçları, döviz, menkul değer ve türevsel menkul değer alım satımı yapma, ödeme araçlarının çıkarılması ve yönetimi (kredi kartları, seyahat çekleri vb.).
- Para piyasası aracı olarak faaliyetlerde bulunma.
- Finansal varlıkların korunması.
- Kredi referans hizmetleri.

Belirtilen faaliyetler müşteri talebi açısından değerlendirildiğinde ise, fon toplanması ve kredi kullandırılması ile çeşitli bankacılık hizmetlerinin ayrı kategoriler şeklinde belirlendiği görülmektedir. Bankacılık hizmetleri; şubeler arası havale veya bankalar arası elektronik fon transferi şeklinde gerçekleştirilen para transferi, kiralık kasa hizmetleri, banka çekleri sunumu, vadesiz mevduat olarak para saklama ve kayıt tutma, senet tahsili, kredi kartı ve banka kartı sunumu, çeşitli ödemelerde aracılık hizmetleri olarak çeşitli alt branşlara ayrılabilir. Bu hizmetlerde fon kabulü veya plasmanı bulunmadığı için, gerçekleştirilen hizmetin fiyatı faiz olarak belirlenmemekte ve müşterilerden talep edilen fiyat ücret, komisyon ve masraflar adı altında ilan edilmektedir.

Bu çerçevede, ilgili ürün pazarı, “bankacılık hizmetleri pazarı” olarak belirlenmiştir. Belirtilen ilgili ürün pazarı, bankalarca değişik şekillerde isimlendirilebilen alt ürün pazarlarına da ayrılabilir. Bu alt pazarlardan birini de, önaraştırma konusunda incelemenin yoğunlaştığı vadesiz hesaplara ilişkin uygulanan “hesap işletim pazarı” oluşturmaktadır.

H.1.2. İlgili Coğrafi Pazar

Coğrafi pazar, teşebbüslerin mal ve hizmetlerinin arz ve talebi konusunda faaliyet gösterdikleri, rekabet koşullarının yeterli derecede homojen ve özellikle rekabet koşulları komşu bölgelerden hissedilir derecede farklı olduğu için bu bölgelerden kolayca ayrılabilen bölgelerdir. Önaraştırma konusu bakımından coğrafi pazarın belirlenmesinde, şikayet başvurusu kapsamında yer alan teşebbüslerin faaliyetlerinin ülke çapında şubeler aracılığıyla aynı şartlarda sunulması gözönünde tutularak, ilgili coğrafi pazar "Türkiye Cumhuriyeti sınırları" olarak belirlenmiştir.

H.2. Yapılan Tespitler ve Deliller

H.2.1. Türkiye Bankalar Birliği (TBB)

Dosya mevcudu bilgilere göre, görevli raportörlerce TBB merkezinde yapılan incelemelerde ulaşılan mesleki tanzim kararları ve yönetim kurulu kararlarında bankacılık sektöründe uygulanan faiz dışı ücret, komisyon ve masraflarla ilgili yürürlükte olan herhangi bir bağlayıcı düzenlemenin bulunmadığı tespit edilmiştir.

Yalnızca, şikayete konu olan 26.12.2001 tarih ve 108 sayılı yönetim kurulu kararında vadesiz TL ve döviz hesaplarından alınan hesap işletim ücretlerine yönelik düzenlemenin bulunduğu görülmektedir.

Anılan yönetim kurulu kararı aşağıdaki şekildedir:

“Yönetim Kurulu’nun 15 Kasım 2001 tarihli kararı ile Genel Sekreterliğe verilen yetki doğrultusunda oluşturulan “Bankalarca Tahsil Edilen Hesap İşletim Ücreti Değerlendirme Çalışma grubu” raporu görüldü.

Yapılan görüşmede, tavsiye niteliğinde olmak üzere vadesiz Türk Lirası ve döviz tevdiat hesaplarından herhangi bir istisna uygulanmaksızın, tahsilat esas ve usulleri bankalarca belirlenmek üzere, yıllık asgari 10.000.000 TL (on milyon Türk Lirası) + gider vergisi tutarında, “hesap işletim ücreti”nin tahsil edilmesinin, söz konusu asgari tutarın yıllık tüketici fiyat endeksi oranında her yıl arttırılabilmesinin uygun olacağına

Karar verildi.”

Öte yandan, raportörlerin talebi üzerine TBB tarafından hazırlanan yazılı açıklamada, işletim ücretlerinin bankalarca serbestçe belirlendiği ifade edilerek, TBB’nin 17.4.1986 ve 22.2.1991 tarihleri arasında mesleki tanzim kararları ile fiyat tespiti yaptığı ancak, serbest rekabet ilkeleri ile çelişen bu uygulamanın Yönetim Kurulu’nun 21-22.2.1991 tarihlerinde yapılan toplantısı sonucu sona erdirildiği belirtilmektedir. Açıklamada ayrıca, yeknesak uygulamanın sona ermesi ertesinde üye bankalardan, banka müşterilerinden ve çeşitli sanayi ve ticaret odalarından gelen şikayetlere ilişkin başvuruların TBB yönetim kurulu toplantılarında gündeme

gelmesine karşın, bu şikayetlerin aynı çerçevede yanıtlandığı örnek kararlarla aktarılmaktadır.

Son alınan kararın gelişiminin aktarılmasında ise, bankaların uygulamalarındaki farklılıklar neticesinde alınan şikayetlerin çokluğu üzerine Bankalar Kanunu'nun 19/1-a ve 20/1-a maddeleri uyarınca TBB'ce bu tutarların belirlenmesinin mümkün olduğu düşüncesiyle bir çalışma yapılmasının uygun görüldüğü, bu çerçevede hukuk müşavirlerinden alınan değerlendirmeler uyarınca konu hakkında Rekabet Kurumu'ndan görüş istendiği, bu talebe gelen olumsuz görüş sonrasında Bankalar Kanunu değişikliği sırasında TBB'ye yetki tanınması için girişimlerde bulunulduğu, ancak kanunda bu yönde bir değişikliğin gerçekleştirilemediği ifade edilmektedir.

Bu yönde bir çalışma başlatılmasının nedenleri ise; ülkemizde yaşanan finansal krizler sonrası bankacılıkta pek önem verilmeyen maliyet ve bankacılık hizmetlerinin fiyatlanması konusunun önem kazanması, bu hizmetlerin ücretlendirilmesine tüm bankaların aynı önemi vermemesi sonucu oluşan farklılıklardan doğan müşteri şikayetlerinin olması, fiyatlandırmada asgari bir düzeyin tespit edilmesinin muhtemel sorunların aşılmasında yararlı olması, bankalarca sağlanan bu hizmetlerin bir maliyeti olmasına karşın bu maliyetlerin kimi bankalarca müşterilere yansıtılmamasının bankalar arasında haksız rekabet yaratması, TBB'ye benzer çeşitli mesleki birliklerin asgari ücret tespiti yetkilerinin bulunması olarak sayılmaktadır. Bu nedenlerle 15.11.2001 tarihli yönetim kurulu kararı uyarınca Türkiye İş Bankası A.Ş., Yapı ve Kredi Bankası A.Ş., Akbank T.A.Ş., Koçbank A.Ş. ve HSBC Bank A.Ş. yetkililerinden oluşan "Bankalarca tahsil Edilen Hesap İşletim Ücreti Değerlendirme Çalışma Grubu" oluşturulduğu ve bu grubun yaptığı çalışmalar sonucunda; banka nezdinde bir hesabın açılması, işletilmesi, hareketlerinin bilgisayar sistemlerinde saklanması/arşivlenmesi ve hesabın kapatılmasının bankalar için önemli bir maliyet unsuru oluşturduğu, bu hesaplar dolayısıyla bilgi işlem sisteminin geliştirilmesine ve diğer kalemlere yapılan harcamalar gözönüne alınarak tavsiye niteliğindeki kararın TBB yönetim kuruluna sunulmasına karar verildiği aktarılmaktadır.

Açıklama yazısında son olarak, çalışma grubunca hazırlanan değerlendirmenin TBB Yönetim Kurulu'nun 26.12.2001 tarihli toplantısında görüşülerek, şikayet konusu olan kararın "tavsiye mahiyetinde" olmak üzere alındığı ifade edilmektedir. Ayrıca, anılan yönetim kurulu kararının bağlayıcı niteliği bulunmadığından yaptırım uygulanmasının da söz konusu olmayacağı belirtilmekte, kararın bağlayıcı olmamasına örnek olarak da Bankacılık Araştırma Grup başkanı Abdullah TAŞÇIOĞLU'nun şahsi hesabından yapılan kesintinin itiraz üzerine iadesi gösterilmektedir.

H.2.2. Bankalarda Yapılan İncelemeler

Önaraştırma kapsamında yapılan yerinde incelemelerde TBB tarafından oluşturulan "Bankalarca Tahsil Edilen Hesap İşletim Ücreti Değerlendirme Çalışma Grubu" üyeleri olan Türkiye İş Bankası A.Ş., Akbank T.A.Ş., Yapı ve Kredi Bankası A.Ş., Koçbank A.Ş. ve HSBC Bank A.Ş. ile şikayete konu uygulamayı yapan Finansbank A.Ş.'de raportörlerce incelemelerde bulunulmuştur. Ayrıca T.C. Merkez

Bankası A.Ş.'de incelemelerde bulunularak bankalarca yapılan bildirimler incelenmiştir.

H.2.2.1. Türkiye İş Bankası A.Ş. (İş Bankası)

Raportörlerce İş Bankası Genel Müdürlüğü'nde yapılan yerinde incelemede, TBB tarafından oluşturulan çalışma grubunda görev yapan söz konusu bankanın Muhasebe Müdürlüğü Müdür Yardımcısı O... E... ile görüşülmüş, adı geçen şahıs, İş Bankası tarafından 8.10.1993 tarihinden itibaren hesap işletim ücreti tahsil edildiğini, bu kapsamda 26.12.2001 tarihinden itibaren resmi mevduat için 5.000.000-TL, ticari mevduat için müşteri verimliliğine göre 5-25.000.000 TL aralığında, tasarruf mevduatı için müşteri verimliliğine göre 5-50.000.000 TL aralığında hesap işletim ücreti tahsil edilmekte olduğunu ve interaktif hesap sahiplerinden, çocuk ve maaş hesaplarından hesap işletim ücreti tahsil edilmediğini, hesap işletim ücretine ilişkin uygulamalarında 26.12.2001 tarihli TBB kararından sonra bir değişiklik olmadığını, bu kararı mesleki tanzim kararı olarak dikkate almadıklarını, bu nedenle uygulamada değişikliğe gitmediklerini ifade etmiştir. Söz konusu şahıs ayrıca, İş Bankası'nda her müşterinin bankaya sağladığı kazanç esas alınarak müşteri bazında verimlilik hesaplandığını, hesap işletim ücreti uygulamasıyla vadesiz hesap sahibi olup sisteme maliyet getiren ve hesabını aktif olarak kullanmayan müşterileri dışlamanın amaçlandığını, bu uygulamanın temelini hesap açmanın ve bu hesabı açık tutmanın bankaya maliyetinin müşteriye yansıtılması olduğunu, bu çerçevede her bankanın uygulanacak ücretleri kendi maliyetleri ve politikaları uyarınca belirlemesini savunduklarını, yapılan çalışmada da bu görüşü dile getirdiklerini ve kararın tavsiye niteliğinde olması ile bu sonucun kendiliğinden gerçekleştiğini, İş Bankası'nın diğer banka uygulamalarını izlemediğini ifade etmiştir.

H.2.2.2. Akbank T.A.Ş. (Akbank)

Akbank Genel Müdürlüğü'nde yapılan yerinde inceleme çerçevesinde, raportörlerin TBB tarafından oluşturulan çalışma grubunda görev yapan Bireysel Bankacılık Pazarlama Müdürlüğü Müdür Muavini F... Z... Ş.... ile yaptıkları görüşmede, söz konusu şahıs hesap işletim ücretinin bankaların sistem altyapılarını kullanırmak suretiyle müşterilerine sundukları birtakım hizmetlerin maliyeti olduğunu ve bankacılık sektöründe komisyon kazançlarının günümüzde önem kazanması gerektiğini, Akbank tarafından 9.4.2001 tarihinden itibaren hesap işletim ücreti tahsil edildiğini, en son 10.5.2001 tarih ve 130 sayılı Tamim ile yıllık 12.000.000 TL olan hesap işletim ücretinin tasarruf mevduatı için aylık 950.000-TL, ticari mevduat için aylık 2.000.000-TL olarak düzenlendiğini, hesap işletim ücreti konusundaki uygulamalarının TBB'nin 26.12.2001 tarihli tavsiye kararından sonra değişiklik göstermediğini (Akbank tarafından halen tasarruf mevduatından aylık 950.000-TL, ticari mevduattan ise aylık 2.000.000-TL hesap işletim ücreti alındığı), TBB kararını tavsiye kararı olarak dikkate aldıklarını ifade etmiştir.

Konuya ilişkin Akbank'ın 9.4.2002/48 sayılı Tamim'inden uygulamanın amacının bir yıl içinde hiçbir işlem görmeyen hesapların kapatılmasını veya işlek hale getirilmesini sağlamak olduğu anlaşılmaktadır.

H.2.2.3. Yapı ve Kredi Bankası A.Ş. (Yapı ve Kredi Bankası)

Raportörlerin Yapı ve Kredi Bankası Genel Müdürlüğü'nde, söz konusu çalışma grubunda görev yapan Bireysel Pazarlama Yönetmeni S... Y... ile yaptıkları görüşmede, adı geçen yetkili hesap işletim ücretinin vadesiz hesap açmanın ve bulundurmanın bankalara yükledikleri maliyetin karşılığı olarak alınması gerektiğini, Yapı ve Kredi Bankası'nın 1.7.2000 tarihinden itibaren hesap işletim ücreti tahsil ettiğini, TBB kararından sonra uygulamalarında değişiklik olmadığını, TBB kararını tavsiye kararı olarak dikkate aldıklarını, daha önce yıllık 7.500.000-TL olan ücretin 6.5.2002 tarihinden itibaren altı aylık 7.500.000-TL (yıllık 15.000.000-TL) olarak belirlendiğini ifade etmiştir. Söz konusu kişi, ayrıca çocuk hesapları, genç hesapları ve maaş hesaplarına istisna uygulandığını belirtmiştir.

H.2.2.4. HSBC Bank A.Ş. (HSBC)

HSBC Genel Müdürlüğü'nde yapılan yerinde incelemede, raportörler anılan çalışma grubunda görev yapan Bireysel Bankacılık Bölümü'nden S... Ü... ile görüşmüşlerdir. Yapılan görüşmede S... Ü..., HSBC'nin TBB kararından önce hesap işletim ücreti uygulaması olmadığını, TBB kararını tavsiye kararı olarak dikkate aldıklarını, ayrıca vadesiz hesapların sistemdeki maliyetinin karşılığı olarak hesap işletim ücreti alınması gerektiğini düşündüklerini, 15.2.2002 tarihinde bu uygulamaya başladıklarını ve bireysel hesaplardan yıllık 10.000.000-TL, ticari hesaplardan ise yıllık 12.000.000-TL hesap işletim ücreti tahsil edildiğini ifade etmiştir.

H.2.2.5. Koçbank A.Ş. (Koçbank)

Yapılan yerinde inceleme kapsamında, raportörler TBB tarafından oluşturulan çalışma grubunda görev yapan Koçbank İş Geliştirme ve Organizasyon Yöneticisi M... K... ile görüşmüşlerdir. Yapılan görüşmede adı geçen yetkili, Koçbank'ta TBB kararından önce de hesap işletim ücreti tahsil edilmekte olduğunu, bu uygulamaya 27.6.2001 tarihinde başladıklarını, Bankalar Birliği kararını tavsiye kararı olarak dikkate aldıklarını, daha önce bireysel hesaplardan 3.000.000-TL, ticari hesaplardan 16.000.000-TL olarak tahsil edilen hesap işletim ücretinin 29.3.2002 tarihinden itibaren bireysel hesaplardan 9.000.000-TL, ticari hesaplardan 24.000.000-TL olarak tahsil edildiğini ifade etmiştir. M... K..., ayrıca, son dönemde bankacılık sektöründe komisyon gelirlerinin önem kazanmaya başladığını ve yurtdışındaki bankaların aksine ülkemizdeki bankaların komisyon gelirlerinin toplam gelirler içindeki payının oldukça düşük olduğunu belirtmiştir.

H.2.2.6. Finansbank A.Ş. (Finansbank)

Görevli raportörler, önaraştırma kapsamında, Finansbank Operasyon Bölümü Genel Müdür Yardımcısı R... A... ve Operasyon Proje Geliştirme ve Destek Grup Başkanı A.S... K... ile görüşmüşlerdir. Yapılan görüşmede A.S... K... Finansbank'ın TBB kararından önce hesap işletim ücreti uygulaması olmadığını, 26.2.2002 tarihinden itibaren anılan banka tarafından bireysel müşterilerden 10.000.000-TL, ticari müşterilerden 20.000.000-TL hesap işletim ücreti tahsil edildiğini ifade etmiştir.

Söz konusu yetkililer, aynı zamanda şikayet edilen taraf olan Finansbank'ın TBB kararını tavsiye kararı olarak dikkate aldığını belirtmiş olup, raportörlerin müşterilerinden gelen şikayetlere Finansbank'ın cevabi yazılarında TBB kararını

gerekçe göstermesine ilişkin sorularına karşılık olarak ise, banka müşterilerine alınan ücretin uygulanma gereğinin TBB’ce de ortaya konulduğunun gösterilmek istendiğini, öte yandan, bu kararın tavsiye niteliğinin müşteriye belirtildiğini ve dileyen müşterilere de bu kararın bir örneğinin verildiğini ifade etmiştir.

H.2.2.7. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası A.Ş. (Merkez Bankası)

Önaraştırma kapsamında yapılan yerinde incelemeler esnasında raportörlerce bankalardan alınan bilgilerin doğrulanması ve diğer banka uygulamalarının da incelenebilmesi amacıyla Merkez Bankası'na gidilmiş olup, konuya ilişkin belgelerin temininin yanı sıra Bankacılık Genel Müdür Yardımcısı R... G... ile görüşülmüştür. Adı geçen yetkili yapılan görüşmede bankaların bankacılık hizmetleri ürün pazarında faiz dışı ücret, masraf ve komisyonları serbestçe belirlediklerini, ilgili mevzuat uyarınca bankaların şubelerinde ilan ettikleri bu ücretleri Merkez Bankası'na zorunlu bildirim yükümlülüklerinin bulunmadığını, ancak kanunla tanınan her türlü bilginin istenebilmesine dair genel yetki uyarınca bilgi edinmek amacıyla bu ilanların bankalardan istendiğini, kendilerinin herhangi bir kontrol ve yaptırım yetkisinin bulunmadığını, bankaların ilanlarında yapılan bir değişiklik halinde yeni durumu da kendilerine bildirdiklerini ifade etmiştir. Bu çerçevede, 15.12.2001-1.7.2002 tarihleri arasında bankaların Merkez Bankası'na gönderdikleri bildirimler, raportörlerce ilgili kurumdan talep edilerek incelenmiştir.

H.2.3. Yerinde İncelemeler Sonucu Ulaşılan Tespitler

Dosya mevcudu bilgilere göre, yerinde inceleme yapılan bankaların hesap işletim ücreti uygulamasına geçiş tarihleri, TBB kararından önce ve sonraki hesap işletim ücretleri, Tablo 1’de gösterilmektedir:

Tablo 1: Görüşme Yapılan Bankaların Hesap İşletim Ücreti Uygulamaları

<i>Banka Unvanı</i>	<i>Uygulamaya Geçiş Tarihi</i>	<i>TBB Kararından Önce Hesap İşletim Ücretleri (Yıllık)</i>	<i>TBB Kararı Sonrası Hesap İşletim Ücretleri (Yıllık)</i>
Türkiye İş Bankası	8.10.1993	3-30.000.000 TL	5-50.000.000 TL
Yapı ve Kredi Bankası	1.7.2000	7.500.000 TL	15.000.000 TL
Akbank	9.4.2001	12-24.000.000 TL	12-24.000.000 TL
Koçbank	27.6.2001	3-16.000.000 TL	9-24.000.000 TL
HSBC	15.2.2002	-	10-12.000.000 TL
Finansbank	26.2.2002	-	10-20.000.000 TL

İlgili tabloda da örnekleri görüldüğü üzere, hesap işletim ücreti uygulaması pek çok bankada TBB'nin şikayet konusu kararından önce var olan bir uygulamadır. Söz konusu uygulamalarda bankalar arasında ücret miktarı ve tahsil süresi yönünden farklılıklar bulunmaktadır. Bankalar müşterilerinden bu ücreti aylık, 3 aylık,

6 aylık veya yıllık periyodlarla tahsil etmektedirler. Yukarıdaki tabloda hesap işletim ücretleri karşılaştırmayı sağlamak amacıyla yıllık olarak gösterilmiştir.

Öte yandan, Merkez Bankası'ndan temin edilen bilgiler çerçevesinde diğer bankaların hesap işletim ücretlerine Tablo 2'de yer verilmiştir:

Tablo 2 : Diğer Bankaların Hesap İşletim Ücreti Uygulamaları

<i>Banka Unvanı</i>	<i>15.12.2001</i>	<i>1.7.2002</i>
Oyakbank	-	15.000.000-TL
Alternatifbank	10-15.000.000-TL	10-15.000.000-TL
Tekstilbank	-	15.000.000-TL
TEB	5.000.000-TL	5.000.000-TL
Bank Mellat	\$5	\$5
Pamukbank	1,5-4.000.000-TL	1,5-4.000.000-TL
Şekerbank	10.000.000-TL	10.000.000-TL
Ing Bank	\$120	\$20
Arap Türk Bankası	\$5	10.000.000-TL
Sümerbank	5-12.000.000-TL	5-12.000.000-TL
Kentbank	10.500.000-TL	-
Demirbank	500.000-TL-50.000.000-TL	-
İktisat Bankası	10.000.000-TL	10.000.000-TL

Yerinde inceleme yapılan bankalarda tespit edilen ücret farklılıkları Tablo 2'de yer verilen diğer bankalar arasında da açıkça görülmektedir.

Ayrıca, Merkez Bankası bilgilerinden, Adabank, Dışbank, AnadoluBank, İmar Bankası, Tekfenbank, BayındırBank, Sitebank'ın ve ABN Amro, Deutsche Bank, West LB, Rabobank Netherlands, Societe Generale S.A. gibi yabancı bankaların Türkiye şubelerinin hesap işletim ücreti uygulamadıkları anlaşılmıştır.

H- GEREKÇE VE HUKUKİ DAYANAK

Yukarıda aktarılan inceleme ve tespitler sonucunda şikayet konusuna ilişkin olarak TBB Yönetim Kurulu tarafından alınmış bir tavsiye kararı bulunduğu, ancak bu kararın birlik üyelerini bağlayıcı nitelikteki bir mesleki tanzim kararı olmadığı belirlenmiştir. Kararın içeriğinin incelenmesi sonucunda ise, bankaların vadesiz hesapların açılması ve izlenmesi nedeniyle oluşan maliyetlerini müşterilerine yansıtılmalarının amaçlandığı, yapılan çalışmalar sonucu sektör ortalamasını gösterir bir rakamın önerildiği, ancak önerilen rakamın asgari olduğunun belirtildiği saptanmıştır. Öte yandan, TBB tarafından yürütülen çalışmanın mali sektörde yaşanan büyük krizler sonrasında gündeme geldiği, bu çerçevede bankaların sundukları hizmetlerin maliyetlerini fiyatlaması gereğinin ortaya çıktığı, ancak her bankanın kendi pazar politikaları uyarınca gerçekleştirdikleri uygulamalardaki farklılıkların şikayetlere sebebiyet vermesi sonucu konunun TBB tarafından bankalar arasında haksız rekabet olduğu şeklinde değerlendirildiği ve sorunun çözümünün diğer meslek odalarında bulunan fiyat belirleme yetkisinin bulunmasına benzer şekilde kendilerinin de fiyat belirlemesi ile çözümleneceğini düşündükleri, fakat bu konuda kanuni bir yetkilerinin bulunmaması ve Rekabet Kurumu'ndan alınan olumsuz görüş sonucunda Bankalar Kanunu'nda değişik yapılması esnasında bu

yetkiyi edinmek için girişimde buldukları, ancak yetkinin Kanun değişikliği sırasında da kendilerine tanınmaması sonucu belirtilen çalışmanın gerçekleştirilerek bankalara yönelik tavsiye niteliğinde bir karar aldıkları anlaşılmaktadır.

TBB Yönetim Kurulu tarafından alınan karar rekabet hukuku kapsamında bir teşebbüs birliği kararıdır. Ancak kararın rekabeti sınırlayıcı amacı veya etkisi olmadığı anlaşılmıştır. Esasen tavsiye niteliğindeki karar sonrasında, karar için çalışma grubunda görevlendirilen bankaların dahi eski uygulamalarını genelde değiştirmedikleri saptanmaktadır. Öte yandan, TBB, üyeleri olan bankaları bağlayıcı mahiyetteki kararlarını mesleki tanzim kararı şeklinde almaktadır. Rapor tarihi itibarıyla TBB'nin bankalara yönelik olarak yürürlükte olan mesleki tanzim kararı niteliğindeki tebliğlerin incelenmesinde, bu yönde herhangi bir düzenleme bulunmadığı görülmektedir.

Bankalarca ilgili ürün pazarında uygulanan diğer ücret, komisyon ve masrafların karşılaştırılmasında da, rekabeti sınırlayıcı bir anlaşma veya uyumlu eylem içerisinde bulunmadıkları tespit edilmektedir. Bankalar ücretlerini kendi pazarlama ve müşteri stratejileri doğrultusunda belirlemektedirler. Altyapı konusunda yatırımları güçlü olan büyük bankalar müşterilerini şubesiz bankacılık tabir edilen telefon bankacılığı ve internet bankacılığına yöneltmeye çalışmaktadırlar. Bu nedenle bu bankaların şubeden gerçekleştirilen hizmetlerin ücretlerin fiyatlarını yüksek tutarken, şubesiz bankacılık hizmetlerinde tutarların çok daha düşük veya bedelsiz tutulduğu belirlenmiştir. Tüm bu uygulamalar sonucunda, bankacılık sektöründe bankacılık hizmetleri ücret, komisyon ve masraflarının rekabet şartları içerisinde belirlendiği sonucuna ulaşılmaktadır.

TBB kararının rekabeti sınırlayıcı amaç ve etkisinin bulunmamasına karşın, içeriğinde bulunan yıllık asgari bir tutar belirlenmesi hususunun da ayrıca değerlendirilmesi gerekmektedir. Buna göre, TBB'nin kuruluş amacı ve kanuni yetkileri uyarınca bankalara bilgi sunumu, haksız rekabeti önleme görevi verildiği görülmektedir. Ancak alınan karar içerisinde bankalara asgari tutar belirtilmesinin 4054 sayılı Kanun çerçevesinde uygun olmadığı, tavsiye mahiyetinde dahi olsa bankalara bu şekilde bir bildirimde bulunulamayacağı hususunda TBB'nin bilgilendirilmesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir.

I- SONUÇ

Yukarıda yer verilen tespit ve değerlendirmeler doğrultusunda;

1) Türkiye Bankalar Birliği Yönetim Kurulu tarafından 26.12.2001 tarihinde alınan bankacılık hizmetlerinin fiyatlandırılmasına dair kararla 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un ihlal edildiğine dair şikayet konusu iddiaların söz konusu Kanun kapsamında ihlal oluşturmadığına, dolayısıyla herhangi bir işlem tesisine gerek bulunmadığına, Turspor Turizm, Spor ve Gıda İşletmeleri A.Ş.'nin şikayetinin reddine;

2) Türkiye Bankalar Birliği'nin bankacılık hizmetlerinden alınacak ücretler konusunda tavsiye mahiyetinde dahi olsa bankalara bildirimde bulunması 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun karşısında sakınca arz ettiğinden;

a) Türkiye Bankalar Birliği'nce daha önce bankalara bildirilen, mevduat sahiplerinden alınacak hesap işletim ücretleri hakkındaki Türkiye Bankalar Birliği Yönetim Kurulu kararı uyarınca işlem yapılmaması ve her bankanın bankacılık hizmet bedellerini serbest piyasa koşullarında kendilerinin serbestçe tayin edebilecekleri hususunda bir yazı ile bankaların bilgilendirilmesine;

b) Belirtilen bildirim tüm bankalara 30 gün içinde gönderilmesine ve bildirimde bulunulduđunun 45 gün içerisinde Rekabet Kurumu'na belgelendirilmesine;
OY BİRLİĞİ ile karar verilmiştir.